

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	695
Land:	Libanon
Kilde:	Landinfo
Titel:	Følgene av den økonomiske kollapsen og eksplosjonen i Beirut august 2020
Udgivet:	3. februar 2021
Optaget på baggrundsmaterialet:	27. april 2021

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Libanon

Følgene av den økonomiske kollapsen og eksplosjonen i Beirut august 2020

3. februar 2021

© Landinfo 2021

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 2098 Vika

0125 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingstreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

This report is on the humanitarian and security situation in Lebanon in wake of both the economic collapse and the explosion in the port of Beirut in August 2020. It starts with an overview of the political system of the country, the main political parties, election procedures and the last elections, held in 2018. Further it explains some key features of the country's economic system and policies, which led to the subsequent collapse and people taking to the streets, before examining the effects these developments have had on key sectors such as health and electricity. The security situation is then reviewed, and the report ends with highlighting some of the crucial factors which will be of importance for the country's recovery.

Sammendrag

Dette notatet omhandler den økonomiske og den sikkerhetsmessige situasjonen i Libanon i lys av både den dype økonomiske krisen landet befinner seg i, og den voldsomme eksplosjonen i Beiruts havn i august 2020. Notatet starter med et overblikk over det politiske systemet i landet, de store partiene, valgprosedyrer og de siste valgene, holdt i 2018. Videre forklares noen av de viktigste kjennetegnene ved landets økonomiske system og politikk, som ledet til kollapsen og til at folk tok til gatene. Deretter følger en gjennomgang av hvilke effekter denne utviklingen har hatt på viktige sektorer som helse og elektrisitetsforsyning. Sikkerhetssituasjonen blir så vurdert, før notatet ender med at noen av de avgjørende faktorene for landets gjenreising blir belyst.

Innhold

1 Innledning.....	6
2 Det politiske systemet	6
2.1 Parlamentet	7
2.1.1 Politiske partier.....	7
2.1.1.1 Shiamuslimske partier	7
2.1.1.2 Sunnimuslimske partier.....	8
2.1.1.3 Kristne partier.....	8
2.1.1.4 Drusiske partier	9
2.1.1.5 Ikke-sekteriske partier	9
2.1.1.6 Sivilsamfunnet.....	10
2.1.2 Valg og valgprosedyrer	10
2.1.3 Valget i 2018	11
3 Økonomiske forhold	11
3.1 Sentralbanken	12
3.2 Tjenestebasert økonomi.....	12
3.3 Krisen treffer.....	12
4 Demonstrasjoner i oktober 2019	13
4.1 Regjeringen går av.....	13
5 Eksplosjonen i Beirut havn 4. august 2020.....	14
5.1 Eftervirkningene fra eksplosjonen	15
5.1.1 Helsevesenet og korona	15
5.1.1.1 Medisinmangel.....	16
5.1.2 Arbeidsmarkedet og levekår	16
5.1.3 Elektrisitetsforsyning.....	16
5.1.4 Emigrering.....	17
6 Sikkerhetssituasjonen.....	18
7 Ny regjering, ny start?	18
8 Referanser	20

1 Innledning

Dette notatet omhandler situasjonen i Libanon frem til årsskiftet 2020/21, etter at det siden oktober 2019 har vært store demonstrasjoner mot landets politiske elite. Den libanesiske økonomien har kollapset, og drevet et flertall av landets befolkning ut i store problemer. Kravene fra demonstrantene er en slutt på den endemiske korrupsjonen i landet og en politisk uavhengig regjering av teknokrater som kan lede landet ut av den økonomiske kollapsen.

En voldsom eksplosjon i Beiruts havn i august 2020 ødela flere sentrumsbydeler, gjorde opp mot 300 000 personer boligløse og forverret den allerede akutte krisen landet befant seg i.

Denne situasjonen har også påvirket sikkerhetssituasjonen i noe grad, og har reaktivert konflikter mellom forskjellige religiøse og politiske grupper.

Notatet starter med en oversikt over det politiske systemet i landet, valg og valgloven og hvilke utslag denne loven har gitt seg. Deretter følger en oversikt over landets økonomiske system, og ikke minst de kommersielle bankene og sentralbankens roller i dette. Det tar deretter for seg utviklingen etter oktober 2019 og implikasjonene den økonomiske kollapsen, og senere eksplosjonen i Beirut, har hatt for landets innbyggere.

Libanon har et sterkt sivilsamfunn og en kritisk presse; NGO-er og medier er viktige kilder. Det samme er forskningsinstitusjoner som for eksempel Konrad Adenauer Stiftung, International Crisis Group og Carnegie Middle East Center, som ligger i Beirut, samt menneskerettighetsgrupper som Human Rights Watch. Landinfo har gjennom flere år bygget opp en sterk ekspertise på landet, noe som sammen med en relativt enkel og åpen kildetilgang, gjør det mulig å veie de forskjellige kildene opp mot hverandre. Deler av libanesisk presse er knyttet til bestemte politiske partier eller andre aktører, og kunnskap om dette er svært viktig for å kunne gi en bredest mulig fremstilling av situasjonen.

2 Det politiske systemet

Libanon er en republikk med et parlamentarisk system; parlamentsvalg skal avholdes hvert fjerde år, og parlamentet velger presidenten som sitter i seks år. Det politiske systemet blir ofte karakterisert som sekterisk basert, dette henspiller på at plassene i nasjonalforsamlingen er fordelt etter en nøkkel basert på konfesjonell tilhørighet.

2.1 **Parlamentet**

De 128 setene er delt likt mellom kristne og muslimer, og deles så videre mellom de ulike konfesjonene. På den muslimske siden er de 64 plassene fordelt med 27 til sunnimuslimer og 27 til shiamuslimer, mens alawitter har to plasser og druserne åtte. Av de 64 kristne plassene har maronittene¹ 34, gresk-ortodokse 14, gresk-katolske 8, armensk-ortodokse 5, armensk-katolske én, evangeliske én og kristne minoriteter én (Toubia, Djulancic & Gaier 2018 s. 4). Likeledes er presidenten maronitt, statsministeren sunnimuslim og parlamentspresidenten shiamuslim. Alle deler av statsapparatet er berørt av denne sekteriske fordelingen, fra reelle maktposisjoner til vaskehjelpere i statsinstitusjoner (Bazzi 2020). I praksis har forskjellige politiske partier distribuert mange av disse jobbene til egne tilhengere (El-Kak 2019).

2.1.1 **Politiske partier**

Libanon har en rekke politiske partier som tilsynelatende representerer ulike politiske retninger. Imidlertid er det slik at de aller fleste partiene også har en sekterisk forankring, og snarere enn å representere politiske retninger, er partiene redskaper som brukes av lederne til å bygge og vedlikeholde klientelistiske nettverk. Dette oppnår lederne ikke minst ved å fordele offentlige ressurser til egne tilhengere, under dekke av å forsvare 'kristne' eller 'muslimske' interesser (Mansour-Ille 2020).

Etter drapet på tidligere statsminister al-Hariri i 2005 delte det politiske landskapet seg i to større allianser. 8. mars-alliansen bestod av pro-syriske partier som Amal og Hizballah. Denne alliansen fikk sitt navn etter dagen i 2005 da disse partiene organiserte en stor demonstrasjon i Beirut for å uttrykke sin støtte til Syria, som da var anklaget for å stå bak drapet på al-Hariri. Uken etter, den 14. mars, ble så den største demonstrasjonen i Libanon noensinne gjennomført av anti-syriske partier, og dermed fikk denne alliansen sitt navn.

Disse alliansene har i stor grad opphørt å eksistere, men refereres stadig til av mange for å markere politisk ståsted (Bobseine 2018; Diab 2019). Hvilket forhold Libanon skal ha til Syria og Iran, er fremdeles en av de viktigste skillelinjene i det politiske landskapet (Barrington 2017).

2.1.1.1 **Shiamuslimske partier**

Både Hizballah og Amal-bevegelsen er shia-muslimske partier med en klar sekterisk forankring. Hizballah har Ali Khamenei, Irans øverste leder, som sin øverste religiøse og politiske referanse; det er han som tar de store avgjørelsene om krig og fred (Qasim 2004, s. 74). Amal-bevegelsen ble grunnlagt av den

¹ Maronittene er en østlig katolsk kirke; den er en del av den romersk-katolske kirken, men er ledet av en egen patriark.

iransk-fødte geistlige Musa al-Sadr, opprinnelig for å fremme shiamuslimenes posisjon i det sekteriske systemet. Bevegelsen er ikke religiøs på samme måte som Hizballah, snarere sekterisk. Grunnleggeren al-Sadr forsvant under et besøk i Libya i 1978, og bevegelsen har siden 1980 vært ledet av Nabih Berri, som også har vært parlamentspresident siden 1992. Berri er av mange ansett som selve inkarnasjonen av det korrupte sekteriske systemet (Mroueh & Karam 2018; U.S. Embassy Beirut 2004).

Tross forskjeller blir de to partiene referert til som shia-duoen (al-thunai al-shi'i), og stiller til valg på samme lister. I det sittende parlamentet er det kun én shia-muslimsk representant som ikke er en del av duoen, Mustafa Husseini fra Jbeil (Diab 2018).

2.1.1.2 Sunnimuslimske partier

Mustaqbal (Fremtids)-bevegelsen er det største partiet som hovedsakelig henter oppslutning blant sunnimuslimer. Partiet ble grunnlagt av den drepte statsministeren Rafiq al-Hariri, og er i dag ledet av hans sønn Saad. Mustaqbal-bevegelsen har ikke en klar sekterisk forankring, men blir sett på som den fremste representanten for landets sunnier (Konrad Adenauer Stiftung 2018, s. 23). Partiet har en pro-vestlig holdning og støtter den laissez faire-kapitalismen som det har vært bred politisk enighet om frem til nå. Mange klandrer partiet for å ha vært drivkraften i en økonomisk utvikling som har ført til at landet er det mest forgjeldede i verden (Rose 2020a).

Det finnes andre partier som regnes som sunnimuslimske, men disse er i enda større grad enn Mustaqbal politiske uttrykk for personer eller familiers ambisjoner. Disse har også et begrenset geografisk nedslagsfelt. Eksempler på dette er Azm-bevegelsen, ledet av tidligere statsminister Najib Miqati i Tripoli (Azm & Saade u.å.), og Den folkelige nasserist-organisasjonen, ledet av parlamentsmedlemmet Osama Saad fra Saida (Zaatari 2002).

2.1.1.3 Kristne partier

Motsatt situasjonen blant muslimene er det ikke ett dominerende kristent parti, men tre større partier som kjemper om de kristnes stemmer. Det største av disse er Den frie patriotiske bevegelsen, grunnlagt av dagens president Michel Aoun på 1990-tallet, nå ledet av hans svigersønn og tidligere minister Gebran Bassil. Det har siden 2006 vært alliert med Hizballah. Bassil ble i november 2020 plassert på USAs sanksjonsliste for 'systemisk korrupsjon og støtte til Hizballah' (Reuters 2020). Partiet var i utgangspunktet anti-sekterisk, men henvender seg nå til landets kristne befolkning (NNA 2015).

Lebanese Forces (LF) er det nest største kristne partiet og er tydelig anti-Hizballah og pro-vestlig. Det har vært ledet av Samir Geagea siden 1986 og er et

konservativt parti. LF startet som et felles militært uttrykk for de kristne partiene i starten av den libanesiske borgerkrigen, og brorparten av medlemmene kom fra det som i dag er det minste av de tre partiene, Kata'ib-partiet. Kata'ib ble grunnlagt allerede på 1930-tallet av Pierre Gemayel, og er i dag ledet av hans barnebarn, Sami Gemayel. I likhet med LF er partiet anti-Hizballah og pro-vestlig (Smyth u.å.). Ved valget i 2018 ble det ugjendrivelig klart at Kata'ib har mistet mye av sin tidligere innflytelse (Haines-Young 2018). Deres tre parlamentsmedlemmer trakk seg fra sine plasser høsten 2020, ikke bare i protest mot regjeringens forsømmelser av sitt ansvar, men også mot dem som 'har robbet de konstitusjonelle institusjonene med sine våpen, så de forblir ineffektive og uten ansvarlighet' (The Daily Star 2020).

Før borgerkrigen var det flere kristne partier med en viss innflytelse, som Den nasjonale blokken og Det nasjonal-liberale partiet. Partiene eksisterer enda, men uten særlig innflytelse (Konrad Adenauer Stiftung 2018, s. 15, 18). Frangie-familiens Marada ble etter borgerkrigen til Marada-bevegelsen, som stadig eksisterer, og i dag ledes av grunnleggerens barnebarn. Bevegelsen utmerker seg ved å være nesten eksklusivt maronittisk og er konsentrert rundt den lille byen Zgharta nord i landet, Frangie-familiens hjemsted (Marada u.å.).

Det finnes i tillegg flere andre kristne partier, og tre av disse, Hunchak, Tashnak og Ramgavar, er armensk-libanesiske partier. Tashnak har vært alliert med Michel Aoun, mens Hunchak og Ramgavar har vært tilknyttet den anti-syriske 14. mars-alliansen (Konrad Adenauer Stiftung 2018, s. 14, s. 16–17; Trtrian 2018). Andre armensk-libanesiske politikere er medlemmer av partier som LF eller Future (Konrad Adenauer Stiftung 2018, s. 34, 24).

2.1.1.4 Drusiske partier

Det progressive sosialistpartiet er det dominerende partiet blant druserne og ledes av Walid Joumblat, sønn av partiets grunnlegger. Partiet har tradisjonelt også hatt støtte fra en del kristne, men regnes først og fremst som et drusisk parti (Fisk 2017). Det langt mindre Det libanesiske demokratiske partiet ledes av Talal Arslan, hvis familie tidligere hadde stor innflytelse blant druserne (Rayess 2019; Ghazal 2015).

2.1.1.5 Ikke-sekteriske partier

Det finnes ikke-sekteriske partier i Libanon, som for eksempel Det libanesiske kommunistpartiet, Det libanesiske Baath-partiet og Det syrisk nasjonal-sosiale partiet. Dette er partier med en eksplisitt ikke-sekterisk ideologi, men som ofte er nært forbundet eller allierte med andre partier eller regionale makter. Baath-partiet og Det syrisk nasjonal-sosiale partiet er begge tett forbundet med Syria. Felles for mange av disse partiene er at de har vært en del av det politiske etablissementet og deltatt i forskjellige regjeringer. Disse mindre partiene blir derfor ikke

nødvendigvis sett på som en del av løsningen på landets problemer; demonstranternes hovedkrav var nettopp *Alle betyr alle* (se 4. s. 13).

2.1.1.6 Sivilsamfunnet

Ved det siste avholdt parlamentsvalget i 2018 ble én representant for sivilsamfunnet valgt inn i parlamentet: Paula Yacoubian som stilte til valg for partiet Saba'a (Syv), et nytt parti som ikke ble sett på som en del av det etablerte politiske systemet (Kadi 2018). Yacoubian trakk seg fra parlamentet bare dager etter eksplosjonen i august 2020 (Zaazaa 2020).

Imidlertid hadde Yacoubian forlatt Saba'a allerede i 2019, og en av de store sammenslutningene av sivilsamfunnsgrupper, Tahaluf Watani (Mitt hjemlands koalisjon), distanserte seg også fra partiet (The Daily Star 2019). Foreløpig har ikke sivilsamfunnet og grupper som Tal'at Rehetkun (You Stink) og Bedna Nhasib (We want accountability) formet partier eller på annen måte forent seg, og det er usikkert i hvilken grad et nyvalg vil føre til en sterkere representasjon av krefter utenfor den styrende eliten.

2.1.2 Valg og valgprosedyrer

Libanon har hatt en rekke forskjellige valglover, og disse er en konstant kilde til uenighet mellom partiene. De sist avholdte valgene, i 2018, ble avholdt etter en ny lov der en grad av proporsjonal representasjon ble innført. Landet ble delt opp i 15 valgdistrikt, og fra hvert av disse velges et gitt antall representanter som varierer både i konfesjonell sammensetting og antall. Det minste distriktet er Tyr, i Sør-Libanon, der det velges fem representanter som alle må være shiamuslimer. Med andre ord kan kristne og sunnimuslimer ikke stemme på personer tilhørende deres egen konfesjon i denne valgkretsen. Et annet distrikt er Zahle, den største byen i Bika'a-dalen, som har syv representanter fordelt på to gresk-katolske, én maronitt, én sunnimuslim, én shiamuslim, én gresk-ortodoks og én armensk-ortodoks (Lebanese Electoral Law 2018; UNDP 2018, s. 8).

Den libanesiske valgloven gir alle libanesiske statsborgere over 21 år stemmerett ved valg (HRW 2018), men man må være over 25 år for å stille som kandidat (Lebanese Electoral Law 2018). Det er verdt å merke seg at valgloven fastsetter at en rekke grupper ikke får stemme, dette gjelder ikke minst de militære og politiet, ISF (Internal Security Forces). Personer som er dømt for tyveri, bedrageri, bestikkelser, voldtekt, trusler, alvorlige forbrytelser, forfalskinger og narkotikaforbrytelser, kan risikere å miste stemmeretten. Det samme gjelder personer som har forbrutt seg mot lov om offentlig moral (kapittel 7) (Lebanese Electoral Law 2018), en lov som omhandler incest/voldtekt.

2.1.3 Valget i 2018

Et par viktige nye regler ble innført før valget i 2018. For første gang var det kun lovlig å bruke ferdigtrykkede valglister, og det ble mulig å avgi en såkalt ‘foretrukken stemme’, sawt tafdili’. Det innebar at hver velger kunne gi en ekstra stemme til en av kandidatene på listen vedkommende stemte på (Sputnik 2018).

Valget i 2018 førte ikke til store endringer i sammensettingen av parlamentet, og bare én representant som ikke tilhørte den etablerte politiske klassen, lyktes i å bli valgt. Paula Yacoubian hadde den fordel at hun var meget kjent som talkshow-vert på en av landets største TV-kanaler (Kadi 2018).

I likhet med situasjonen etter tidligere valg, gikk det også etter valget i mai 2018 mange måneder før en regjering ble dannet. Først den 31. januar 2019 kom en ny regjering på plass, etter at landets politikere hadde kranglet om ministerposter og posisjoner i over åtte måneder. Regjeringen som ble dannet, hadde representanter fra nesten alle partiene i parlamentet, fra det overveiende kristne og anti-syriske LF, til Hizballah, som aktivt deltar i krigen i Syria på regimets side. Siden 2008, da Hizballah tok til våpen mot sine politiske motstandere, har slike nasjonale enhetsregjeringer stort sett vært normen, noe som i praksis har sikret partiet avgjørende kontroll (Ghaddar 2020).

I likhet med tidligere regjeringer presenterte denne seg som en reformregjering, der kampen mot korrupsjon og økonomisk kollaps var de viktigste sakene (Vohra 2019). Dette var ikke minst viktig for at landet skulle få tilgang til økonomisk hjelp som var blitt lovet dem, men som ble holdt tilbake av giverlandene inntil landets ledelse evnet å vedta tiltak mot den omfattende korrupsjonen og iverksette reformer (Spicer, Perry & Nakhoul 2019). Det er verdt å merke seg at flere regjeringsmedlemmer beholdt ministerpostene de hadde hatt i den forrige, og som sådan ikke representerte noe nytt. En av disse var Ali Hassan Khalil fra Amal-bevegelsen, som på dette tidspunktet hadde vært landets finansminister i flere år (Reuters 2019a). Han er nå under amerikanske sanksjoner for korrupsjon og for å ha gitt materiell støtte til Hizballah (U.S. Department of the Treasury 2020).

3 Økonomiske forhold

Libanon var kjent for å være et banksentrum i Midtøsten, og det økonomiske systemet ble betegnet som laissez-faire. Staten blandet seg minimalt inn i forretningslivet, og skatter og avgifter var lave. Selv gjennom store deler av borgerkrigen, var valutaen stabil, det var først i kjølvannet av den israelske invasjonen i 1982 og den siste delen av borgerkrigen på 1980-tallet at valutaen svekket seg voldsomt (UK Essays 2016).

3.1 Sentralbanken

Etter borgerkrigens slutt i 1990 stabiliserte etter hvert den politiske situasjonen i landet seg, og i 1993 ble Riad Salame utnevnt til direktør (hakim) for den libanesiske sentralbanken (Masraf Lubnan). I 1997 bestemte den libanesiske sentralbanken at den libanesiske liren (LL) skulle knyttes til amerikanske dollar (Koffman 2020). Kursen på 1507 LL for én dollar holdt seg stabil så lenge at dollar og lire ble brukt om hverandre; dersom man betalte med en seddel av stor valør i et supermarked, ville man som oftest få tilbake både lire og dollar. Det ble etter hvert også mer og mer alminnelig å betale med kort alle steder på nær taxier og mindre kiosker og snackbarer. Man ble da spurt om man ville betale i dollar eller lire.

Da borgerkrigen ble avsluttet i 1990, var landets infrastruktur sterkt svekket, og hele det gamle sentrum av Beirut i ruiner, bokstavelig talt (Adwan 2016, s. 5). En ambisiøs og omstridt plan for rekonstruksjon ble vedtatt, og enorme summer ble brukt på å bygge opp igjen det kommersielle sentrumet av byen slik det hadde sett ut før krigen (Salti 2019). Denne rekonstruksjonen ble delvis finansiert av lån og var starten på en utvikling der Libanon endte med å være et av de landene i verden med størst gjeld i forhold til brutto nasjonalprodukt. For å betjene den stadig økende gjelden tok staten ved sentralbanken opp nye lån, mange av dem i libanesiske banker til veldig høye renter. Dette har blitt omtalt som en 'regulert Ponzi-svindler', der banksektoren har tjent store penger på det offentliges bekostning (Molana-Allen 2019).

3.2 Tjenestebasert økonomi

Den libanesiske økonomien var tjenestebasert, og veldig avhengig av at turister brakte med seg fremmed valuta i form av amerikanske dollar. Libanon har en stor diaspora som er i tett kontakt med hjemlandet, og som utgjorde majoriteten av turistene som hvert år besøkte landet. Men diasporaen sendte også penger hjem, og mange investerte i landet på forskjellige måter. Et estimat anslår at overføringer fra utenlandslibanesere utgjorde så mye som 12,5 % av BNP (Koffman 2020).

Et annet trekk ved økonomien, og en følge av at den var tjenesteorientert, var og er at Libanon må importere store deler av de varene landet trenger. Det gjør også landet sårbart overfor forandringer i valutakurser og andre hendelser utenfor landet; ikke minst har opprøret i Syria påvirket landets økonomi negativt (Koffman 2020).

3.3 Krisen treffer

Krisen i økonomien eskalerte betydelig i 2019, og i starten av året beordret sentralbanksjef Riad Salame selskaper som Western Union og Moneygram til å utbetale pengeoverføringer sendt fra utlandet i LL, selv om de eksplisitt var sendt

i dollar. Senere på året ble landet nedgradert av kredittvurderingsselskapet Fitch, og en av landets banker måtte avvikle seg selv etter å ha blitt sanksjonert av amerikanske myndigheter for å ha bidratt til å finansiere Hizballah (Koffman 2020).

I desember 2020 publiserte Verdensbanken en rapport om den økonomiske situasjonen i landet, årsakene til den og hvilke utsikter Verdensbanken har for landet. Den tegner et meget dystert bilde av situasjonen, og legger skylden på landets politikere for at landet har havnet i den katastrofale økonomiske nedgangen de befinner seg i (The World Bank 2020). Rapporten anslår at BNP for 2020 ville gå tilbake 19,2 %, i tillegg til de 6,7 % den gikk tilbake i 2019 (World Bank Group 2020, s. ix).

4 Demonstrasjoner i oktober 2019

I oktober 2019 brøt det ut store demonstrasjoner mot landets regjering. Den utløsende faktoren var at landets informasjonsminister Jamil Jarrah annonserte at regjeringen ville innføre en skatt på 20 US cents om dagen for bruk av appene WhatsApp, Skype, Viber og andre meldingsapplikasjoner (Esfandiari 2018). Dette er alle applikasjoner hvor man via internett kan sende meldinger gratis, og er derfor mye brukt i Libanon (Mordecai 2019).

Demonstrasjonene var i utgangspunktet spontane; folk kunne nesten ikke tro at landets regjering var villig til å gå til det skritt å skattlegge en gratistjeneste. Dette ble i brede lag av befolkningen sett på som et grovt overtramp av en korrupert regjering ute etter å berike seg selv. Det hadde allerede ulmet i befolkningen, og varslene om en økonomisk krise hadde vært mange, uten at den politiske eliten hadde tatt dette inn over seg (Sewell 2019).

Regjeringens avgang var ett av hovedkravene alle sivilsamfunnsgruppene som begynte å organisere demonstrasjonene, var enige om. 'Killun yani killun', 'alle betyr alle', var demonstrantenes hovedparole. Den peker på at demonstrantene holder hele den politiske klassen som har styrt landet siden begynnelsen av 1990-tallet, ansvarlige for korrupsjonen og den økonomiske kollapsen (Estrin 2019).

4.1 Regjeringen går av

Den 29. oktober gikk Saad al-Hariri av som statsminister. Dette skjedde samtidig som at tilhengere av shia-partiene Amal og Hizballah angrep demonstrantene i sentrum av Beirut; Hizballahs leder Hassan Nasrallah hadde tydelig gitt uttrykk for sin motstand mot demonstrasjonene og advart om 'kaos' dersom de fikk lov til å fortsette (Chulov 2019).

Et par måneder etter al-Hariris avgang ble Hassan Diab utpekt som hans etterfølger, han ble støttet av Hizballah, Amal, president Michel Aouns Free Patriotic Movement (FPM) og mindre pro-syriske partier. 21. januar 2020 presenterte han så den nye regjeringen. Snarere enn å etterkomme demonstranternes krav om å danne en regjering av teknokrater uten partipolitisk innblanding, bestod regjeringen av 20 ministre der de fleste var ‘foreslått’ av de politiske partiene som støttet ham (Azhari 2020).

I løpet av det drøyt halve året Diab-regjeringen styrte, var den ikke i stand til å stoppe den økonomiske nedturen i landet, og valutaen ble stadig mindre verdt. Han og hans regjering var heller ikke i stand til å fremforhandle en avtale med IMF, langt mindre gjøre noe med den endemiske korrupsjonen (Seifeddine 2020).

5 Eksplosjonen i Beirut havn 4. august 2020

Den 4. august eksploderte et lager på havnen i Beirut, og forårsaket enorme ødeleggelser i deler av byen, først og fremst de østlige bydelene. Nærmere 200 personer mistet livet, mange tusen ble såret og rundt 300 000 mistet hjemmene sine i den voldsomme eksplosjonen, som skal skyldes at 2700 tonn ammonium-nitrat ble antent (La Prensa Latina Media 2020).

Omstendighetene rundt eksplosjonen er enda ikke kjent, på tross av at presidenten lovet å ha et svar klart bare en uke etter hendelsen. Derimot ble eksplosjonen av veldig mange libanesere sett på som et klart resultat av den dødelige korrupsjonen i landet, og regjeringen ble tvunget til å gå av. Menneskerettighetsorganisasjoner som Human Rights Watch og Amnesty Internasjonal har forlangt en uavhengig internasjonal gransking av eksplosjonen, noe presidenten avfeide som ‘bortkastet tid’ (HRW 2020/Amnesty International 2020).

Blant de hardest rammede bydelene var også noen av Beiruts fattigste bydeler, som Karantina, Rmail og Bourj Hammoud (Makkieh & Abdelbaki 2020). Mange av de drepte var flyktninger, og veldig mange av dem som mistet boligene sine, går en svært usikker fremtid i møte (Adams 2020).

Infrastruktur som vann- og strømforsyning ble rammet, og i tiden etter eksplosjonen fikk innbyggerne i byen langt færre timer med strøm enn tidligere. Myndighetene har heller ikke gjort stort for å hjelpe de rammede innbyggerne i opprydningsarbeidene, og det er naboer, venner, familie og frivillige som først og fremst har deltatt i dette (Obeid 2020).

5.1 Ettervirkningene fra eksplosjonen

Allerede i timene umiddelbart etter eksplosjonen ble det klart at landet kom til å stå overfor enorme utfordringer som en direkte følge av eksplosjonen. Under følger en gjennomgang av noen av de viktigste følgene, og hvordan dette påvirker innbyggerne.

5.1.1 Helsevesenet og korona

Helsevesenet i Libanon er dominert av private aktører; 82 % av landets sykehus er private (HRW 2019). Bare rundt halvdelen av landets befolkning var dekket av en helseforsikring, enten gjennom NSSF (National Social Security Fund) eller offentlige ordninger som militærets ordninger eller de offentlige tjenestemennenes kooperativ, eller gjennom forskjellige private forsikringer (Jardali, Fadlallah & Matar 2017, s. 6–7). Landinfo antar at andelen av befolkningen som er dekket av en forsikring, har gått ned som en følge av den svært vanskelige økonomiske situasjonen mange libanesere befinner seg i.

Den delen av befolkningen som ikke er dekket av en helseforsikring, har rett til å få sekundær og tertiær behandling dekket av helsedepartementet, som også støtter et nettverk av primærhelsesentre, som igjen tilbyr konsultasjoner til redusert pris. En del medisiner blir også dekket av departementet, slik som kreftmedisin, hiv-medisin og medisin for noen psykiatriske pasienter (WHO 2017, s. 7).

Helsevesenet i Beirut er en av de hardest rammede sektorene, flere av de store sykehusene i byen ble veldig hardt rammet av eksplosjonen. Saint George Hospital, mustasjfa ar-rum som det blir kalt av lokale, var et av de hardest rammede, sammen med Geitawi-sykehuset. Disse ligger begge i bydelen Geitawi, men også en rekke sykehus i andre bydeler ble hardt rammet. Sykehusene som ikke ble så ødelagt, ble i timene etter eksplosjonen oversvømt av pasienter, mange med til dels alvorlige skader. På Saint George-sykehuset døde også flere sykepleiere i eksplosjonen, mange andre ble skadet. Pasienter ble evakuert ved at de ble båret ut; heiser og annet utstyr var ødelagt (Dagher 2020).

En alvorlig følge av skadene på sykehusene og den påfølgende evakueringen, er en ekstrem økning i antallet koronasmittede og døde. Det var ikke fysisk mulig å opprettholde koronatiltakene i timene etter eksplosjonen, og i ukene etterpå skjøt antallet smittede i været. Den 4. august, da eksplosjonen inntraff, var det registrert 209 nye smittede siste døgn, og det totale antallet tilfeller var 5271 siden 15. februar. To uker etter, den 18. august, var det 421 nye smittede siste døgn, mens det 10. november var 1552, og det totale antallet smittede 96 907 personer (Worldometer 2020). Tallene har fortsatt å øke siden.

WHO (2020) opererer med at tre av byens sykehus er ute av stand til å fungere og at tre andre har betydelige (substantial) ødeleggelser, hvilket medfører at 500 sykehussenger er borte. I tillegg ble 17 containere med medisinsk utstyr ødelagt.

5.1.1.1 Medisinmangel

Sentralbanken varslet våren 2020 at den ikke ville være i stand til å fortsette å subsidiere viktige varer som medisiner. Libanon har ingen farmasøytisk industri, og importerer derfor medisiner landet trenger. Importen skjer i henhold til den offisielle kursen på 1507 LL for en dollar, mens markedskursen ligger på 7–8 000 LL pr. dollar, og på denne måten subsidieres medisinprisene (Sherri 2020).

Som en følge av varselet fra sentralbanken hamstret mange libanesere medisin i frykt for at lagrene skulle gå tomme, og for at pengene deres skulle bli enda mindre verdt. Dette førte til en alvorlig mangel på viktige medisiner høsten 2020, og det er uklart om myndighetene klarer å sikre medisinforsyningene landet trenger (Sherri 2020).

5.1.2 Arbeidsmarkedet og levekår

Den økonomiske situasjonen var allerede svært vanskelig før eksplosjonen, men den ble ytterligere forverret etterpå. Veldig mange slet som en følge av valuta-kollapsen, og det var vanlig at arbeidere ble tvunget til å akseptere en lønnsnedgang utover våren 2020 (Sawma 2020). Landinfo er kjent med at mange har fått sine stillinger omgjort fra faste stillinger til timebetaling, og mange andre arbeider bare halv tid.

Arbeidsledigheten var stor allerede før demonstrasjonene begynte i oktober 2019, ikke minst blant yngre og nyutdannede. Daværende arbeidsminister Mohammad Kabbara uttalte i august 2019 at arbeidsledigheten for befolkningen som helhet lå på 25 %, men at den for personer under 25 år, var på hele 37 % (Hamadi 2019). Det er ventet at denne utviklingen vil fortsette.

FN anslår at andelen fattige har økt betraktelig, fra 28 % i 2019 til 55 % i 2020, mens den ekstreme fattigdommen har økt fra 8 % i 2019 til 23 % i 2020. Det betyr at landet i løpet av ett år gikk fra å være et mellominntektsland, der bare rundt 5 % av befolkningen ble regnet som velstående og 4,6 % tilhørte øvre middelklasse, til et land der majoriteten regnes som fattige (ESCWA 2020).

5.1.3 Elektrisitetsforsyning

Dette er en av de mest omstridte sektorene i landet, fordi staten ikke har klart å levere elektrisitet døgnet rundt. Ikke på noe tidspunkt etter borgerkrigens slutt i 1990, har dette målet vært oppnådd, noe som har ført til fremveksten av en rekke tilbydere av strøm fra store generatorer. De som har hatt økonomisk mulighet, har kunnet koble seg på en slik i periodene der EDL (Électricité du Liban – det statlige strømselskapet) ikke har klart å levere strøm. Før urolighetene brøt ut i 2019, hadde innbyggerne i Beirut strøm fra EDL i 21 timer i døgnet, mens andre steder fikk strøm i bare 12 timer.

Det er en allmenn utbredt oppfatning at politikere tjener penger på disse generatorene, og derfor heller ikke er genuint interessert i å reformere sektoren (Hodali 2020). Gebran Bassil, leder av Den frie patriotiske bevegelsen og president Michel Aouns svigersønn, var selv energiminister i en årrekke uten at problemene i sektoren ble mindre.

Sommeren 2020 var strømtilførselen på sitt mest ustabile på lenge, en av grunnene til dette var at myndighetene ikke hadde penger til å kjøpe brennstoff til elektrisitetsverkene. En annen grunn, som også har fått stor oppmerksomhet i Libanon, er omfattende smugling av diesel og andre petroleumsprodukter til Syria (Rose 2020b).

En oljelevering fra Algerie ble sendt tilbake fordi oljen var av så dårlig kvalitet at den ikke kunne brukes. I forbindelse med denne saken har flere høytstående ansatte i EDL blitt tiltalt for å ha mottatt bestikkelser. Flere fremstående politikere er også beskylt for å være delaktige i korrupsjon i forbindelse med avtalen mellom det algeriske oljeselskapet Sonatrach og EDL, som går tilbake til 2005. Det hadde i desember 2020 ikke kommet noen resultater av etterforskningen som skal ha blitt innledet (Allouche 2020).

5.1.4 Emigrering

Libanon har en lang historie med emigrering som går tilbake til før opprettelsen av den libanesiske republikken i 1943. Det er en stor libanesiske diaspora i forskjellige land i Sør- og Nord-Amerika, Vest-Afrika, Australia og i Europa. Under borgerkrigen 1975–1990 forlot nye grupper landet og etablerte seg i utlandet, men etter krigen oppfordret libanesiske myndigheter aktivt diasporaen til å komme ‘hjem’ og bidra til å få landet på fote igjen. Mange fulgte oppfordringen, og reetablerte seg i Libanon.

Etter at den økonomiske situasjonen for alvor ble verre og verre utover våren 2020, og spesielt etter eksplosjonen i august, har antallet libanesere som har forlatt landet, økt betraktelig. Mange libanesere har doble statsborgerskap, og har derfor muligheten til å reise fra landet legalt (Akleh 2020).

Den desperate situasjonen har også ført til at flere libanesere regelrett flykter fra landet. Kypriotiske myndigheter har stoppet en rekke båter med flyktninger fra Libanon, men der det tidligere stort sett var syrere som forsøkte å ta seg til Europa på denne måten, var det i siste halvdel av 2020 en økende andel libanesere (Sewell 2020).

6 Sikkerhetssituasjonen

Mange fryktet at utviklingen som startet med demonstrasjonene i oktober 2019, skulle føre til sammenstøt mellom tilhengere og motstandere av presidenten og regjeringen, og at dette skulle eskalere til væpnede konflikter. Siden borgerkrigens slutt i 1990, har frykten for en ny krig vært et effektivt skrekkscenario som landets politikere har brukt bevisst for å hindre demonstrasjoner og krav om forandring. Ikke minst var Hizballahs generalsekretær Hassan Nasrallah tidlig ute med å 'advare' om at demonstrasjonene kunne lede til en ny borgerkrig (El Deeb 2019).

Hizballah var tidlig ute med å fordømme demonstrantene, og som ved en rekke tidligere anledninger, ble deres motstandere beskyldt for å være israelske og amerikanske agenter. Ved flere anledninger i november og desember 2019 angrep tilhengerne deres demonstrantene i sentrum av byen, støttet av tilhengere av Amal, det andre store shiamuslimske partiet. Angrepene har helt klare sekteriske overtoner; demonstrantenes slagord 'Revolusjon revolusjon' ble møtt med 'Shia shia shia' fra tilhengerne av Hizballah og Amal (Reuters 2019b).

Det ser likevel ut til at den generelle sikkerhetssituasjonen ikke har forverret seg i en slik grad som enkelte advarte om (Shukeir 2020), dette til tross for en rekke alvorlige episoder og hendelser høsten 2020 (Alami 2020). I samme periode var det en del mindre sammenstøt i Ba'albek-Hermel-området, men etter hvert intervenerte hæren og fikk stanset disse. Årsaken til uroen skal ha vært klan-relatert, men flere pekte på at Hizballah kan ha hatt interesse av å fremheve at partiet er den eneste kraften som kan sørge for sikkerheten i området, snarere enn den libanesiske staten (Houssari 2020a; Middle East Monitor 2020).

7 Ny regjering, ny start?

I februar 2021 er Libanon fremdeles uten regjering, det har ikke blitt gjennomført bokettersyn hos sentralbanken, det har heller ikke kommet en rapport om eksplosjonen, slik presidenten lovet, og bare noen få lavere embetsmenn er anklaget for delaktighet i eksplosjonen. Politikere nekter å la seg avhøre, uten at det ser ut til å få noen konsekvenser for dem selv eller partiene de tilhører (Houssari 2020b).

Mange, inkludert den franske presidenten Emmanuel Macron, har festet håp til at en ny regjering vil komme på plass og at dette vil føre til at nødvendige reformer blir iverksatt. Det er imidlertid liten grunn til optimisme i så måte; de samme politikerne som skal godkjenne reformene, er de samme politikerne som har mest å tape på at korrupsjonen blir avdekket.

Saad al-Hariri ble i oktober 2020 igjen utpekt som statsminister, ett år etter at han ble tvunget til å trekke seg. Det er i januar 2021 enda ingen regjering på plass, og

de samme politikerne folket protesterte mot høsten 2019, er enda en gang i full krangel om posisjoner (Reuters 2021). Det er lite som tyder på at en regjering bestående av de etablerte politikerne eller personer utpekt av dem, vil være i stand til å initiere reformene som er nødvendige for å overbevise omverdenen om at landet fortjener økonomisk hjelp (International Crisis Group 2020).

Denne politiske lammelsen kommer samtidig med at landets helsevesen ser ut til å bryte sammen på grunn av en voldsom eskalering i antallet koronasmittede med behov for sykehusinnleggelse. Et hardt prøvet land ser ut til å gå verre tider i møte.

Skriftlige kilder

- Adams, P. (2020, 21. august). Syrian refugees left feeling helpless – again – by Beirut blast. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-53864501> [lastet ned 25. januar 2021]
- Adwan, C. (2016). *Corruption in reconstruction: The cost of 'national consensus' in post-war Lebanon*. [s.l.]: [s.n.]. Tilgjengelig fra <https://www.anti-corruption.org/wp-content/uploads/2016/11/Corruption-in-reconstruction-TIRI-Adwan.pdf> [lastet ned 25. januar 2021]
- Al-Jazeera (2019, 31. januar). Lebanon announces government after months of deadlock. *Al-Jazeera*. Tilgjengelig fra <https://www.aljazeera.com/news/2019/01/31/lebanon-announces-government-after-months-of-deadlock/> [lastet ned 25. januar 2021]
- Akleh, T. (2020, 10. oktober). How desperation is fuelling a new exodus from crisis-hit Lebanon. *Arabian Business*. Tilgjengelig fra <https://www.arabianbusiness.com/culture-society/452962-how-desperation-is-fuelling-the-new-exodus-from-lebanon> [lastet ned 25. januar 2021]
- Alami, M. (2020, 9. september). Timeline: Security incidents in Lebanon on the rise as economy worsens. *Al Arabiya English*. Tilgjengelig fra <https://english.alarabiya.net/en/features/2020/09/09/Timeline-Security-incidents-in-Lebanon-on-the-rise-as-economy-worsens> [lastet ned 25. januar 2021]
- Allouche, Y. (2020, 14. mai). Algeria and Lebanon embroiled in defective fuel scandal. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <https://www.middleeasteye.net/news/algeria-lebanon-scandal-fuel-defective-sonatrach-crisis> [lastet ned 25. januar 2021]
- Amnesty International (2020, 7. september). Lebanon: Only an international investigation can set the course for justice for Beirut blast victims. Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/09/lebanon-only-an-international-investigation-can-set-the-course-for-justice-for-beirut-blast-victims/> [lastet ned 2. februar 2021]
- Azhari, T. (2020, 11. februar). Lebanon gov't wins Parliament's confidence vote despite protests. *Al-Jazeera*. Tilgjengelig fra <https://www.aljazeera.com/news/2020/2/11/lebanon-govt-wins-parliaments-confidence-vote-despite-protests> [lastet ned 25. januar 2021]
- Azm & Saade (u.å.). *Azm & Saade Association*. Tripoli: Azm & Saade Association. Tilgjengelig fra <http://azmsaade.org/> [lastet ned 25. januar 2021]
- Barrington, L. (2017, 11. august). Hezbollah steers Lebanon closer to Syria, straining efforts to stay neutral. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-lebanon-syria-idUSKBN1AR1SY> [lastet ned 25. januar 2021]
- Bazzi, M. (2020, 21. august). The corrupt political class that broke Lebanon. *Majalla*. Tilgjengelig fra <https://eng.majalla.com/node/100166/the-corrupt-political-class-that-broke-lebanon> [lastet ned 25. januar under 2021]
- Bobseine, H. (2018, 30. april). Lebanon's elections: More empty promises, same old corrupt system. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <https://www.middleeasteye.net/opinion/lebanons-elections-more-empty-promises-same-old-corrupt-system> [lastet ned 25. januar 2021]
- Chulov, M. (2019, 29. oktober). Lebanon's PM Saad Hariri resigns as protestors continue to come attack. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/2019/oct/29/lebanons-pm-saad-hariri-resigns-amid-angry-protests> [lastet ned 25. januar 2021]

- Dagher, J. (2020, 5. august). Beirut explosion: Hospitals struggle to cope as injured Lebanese walk streets. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <https://www.middleeasteye.net/news/beirut-explosion-medics-rally-after-port-blast> [lastet ned 25. januar 2021]
- The Daily Star (2019, 20. mars). Civil society alliance suspends Sabaa party's membership. *The Daily Star*. Tilgjengelig fra <http://www.dailystar.com.lb/news/lebanon-news/2019/mar-20/479258-civil-society-alliance-suspends-sabaa-partysmembership.ashx> [lastet ned 25. januar 2021]
- The Daily Star (2020, 8. august). Kataeb's 3 MP's resign in aftermath of Beirut explosion. *The Daily Star*. Tilgjengelig fra <https://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2020/Aug-08/510033-kataeb-s-3-mps-resign-in-aftermath-of-beirut-explosion.ashx> [lastet ned 25. januar 2021]
- El Deeb, S. (2019, 25. oktober). Lebanon Hezbollah warns protests could lead to chaos, war. *Associated Press*. Tilgjengelig fra <https://apnews.com/article/aa99a0dfde2f4a9f84b1f89ccaa0ed3a> [lastet ned 25. januar 2021]
- Diab, Y. (2018, 17. mai). Lebanon's only Shiite MP from outside the "duo": I am proud to win the Christians' votes. *Asharq al-Awsat*. Tilgjengelig fra <https://english.aawsat.com/home/article/1271176/lebanon%E2%80%99s-only-shiite-mp-outside-%E2%80%99Cduo%E2%80%99D-i-am-proud-win-christians%E2%80%99-votes> [lastet ned 25. januar 2021]
- Diab, Y. (2019, 24. desember). Exclusive – Crisis fails to reunite Lebanon's March 14 forces. *Ash-Sharq al-Awsat*. Tilgjengelig fra <https://english.aawsat.com/home/article/2050371/exclusive-crisis-fails-reunite-lebanon%E2%80%99s-march-14-forces> [lastet ned 25. januar 2021]
- ESCWA, dvs. United Nations Economic and Social Commission for Western Asia (2020, 19. august). *Poverty in Lebanon: Solidarity is vital to address the impact of multiple overlapping shocks/Policy brief no. 15*. Beirut: ESCWA. Tilgjengelig fra https://www.unescwa.org/sites/www.unescwa.org/files/20-00268_pb15_beirut-explosion-rising-poverty-en.pdf [lastet ned 25. januar 2021]
- Esfandiari, S. (2018, 18. oktober). Chaotic protests erupted in Lebanon after it's cash-strapped government tried to launch a 20¢ per day tax on using WhatsApp and Skype. *Business Insider*. Tilgjengelig fra <https://www.businessinsider.com/lebanon-protests-government-tried-launch-tax-whatsapp-skype-2019-10?r=US&IR=T> [lastet ned 25. januar 2021]
- Estrin, D. (2019, 23. oktober). 'Baby shark', drinks and dancing: Lebanon's protests are unlike any other. *National Public Radio*. Tilgjengelig fra <https://www.npr.org/2019/10/23/772626740/baby-shark-drinks-and-dancing-lebanon-s-protests-are-unlike-any-other> [lastet ned 25. januar 2021]
- Fisk, R. (2017, 19. mars). On the 40th anniversary of Kamal Jumblatt's death, is trouble again brewing in Lebanon? *The Independent*. Tilgjengelig fra <https://www.independent.co.uk/voices/lebanon-civil-war-walid-jumblatt-christianity-anniversary-a7638021.html> [lastet ned 25. januar 2021]
- Ghaddar, H. (2020, 11. august). *Lebanon needs transformation, not another corrupt unity government*. Washington D.C.: The Washington Institute for Near East Policy Tilgjengelig fra <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanon-needs-transformation-not-another-corrupt-unity-government> [lastet ned 25. januar 2021]
- Ghazal, R. (2015, 9. juni). Druze dynasty: A family history worth telling. *The National*. Tilgjengelig fra <https://www.thenationalnews.com/world/mena/druze-dynasty-a-family-history-worth-telling-1.97569> [lastet ned 25. januar 2021]

- Haines-Young, J. (2018, 18. august). The future of Lebanon's political dynasties. *The National*. Tilgjengelig fra <https://www.thenationalnews.com/world/mena/the-future-of-lebanon-s-political-dynasties-1.760691> [lastet ned 25. januar 2021]
- Hamadi, G. (2019, 2. august). Unemployment: The paralysis of Lebanese youth. *An-Nahar*. Tilgjengelig fra <https://www.annahar.com/english/article/1004952-unemployment-the-paralysis-of-lebanese-youth> [lastet ned 25. januar 2021]
- Hodali, D. (2020, 8. august). Opinion: Lebanon's worst enemy is its own government. *Deutsche Welle*. Tilgjengelig fra <https://www.dw.com/en/opinion-lebanons-worst-enemy-is-its-own-government/a-54499161> [lastet ned 25. januar 2021]
- Houssari, N. (2020a, 8. oktober). Fear stalks Baalbek as Lebanese clans clash. *Arab News*. Tilgjengelig fra <https://www.arabnews.com/node/1745826/middle-east> [lastet ned 25. januar 2021]
- Houssari, N. (2020b, 16. desember). Lebanese ministers refuse questioning in Beirut blast investigation. *Arab News*. Tilgjengelig fra <https://www.arabnews.com/node/1778491/middle-east> [lastet ned 25. januar 2021]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2018, 28. mars). *Lebanon: Candidates should commit to rights agenda*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2018/03/28/lebanon-candidates-should-commit-rights-agenda> [lastet ned 25. januar 2021]
- HRW (2019, 10. desember). *Lebanon: Hospital crisis endangering health*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2019/12/10/lebanon-hospital-crisis-endangering-health> [lastet ned 25. januar 2021]
- HRW (2020, 22. oktober). *Lebanon: Flawed domestic blast investigation*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2020/10/22/lebanon-flawed-domestic-blast-investigation> [lastet ned 25. januar 2021]
- International Crisis Group (2020, 30. oktober). How Europe can help Lebanon overcome its economic implosion. Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/eastern-mediterranean/lebanon/219-how-europe-can-help-lebanon-overcome-its-economic-implosion> [lastet ned 25. januar 2021]
- El-Jardali, F., Fadlallah, R., og Matar, M. (2017). *Primary Health Care Systems (PRIMASYS)*. World Health Organization. Tilgjengelig fra <https://www.who.int/alliance-hpsr/projects/AHPSR-PRIMASYS-Lebanon-comprehensive.pdf> [lastet ned 2. februar 2021]
- Kadi, S. (2018, 27. mai). Leading media figure Paula Yacoubian, a new face in Lebanon's parliament. *The National*. Tilgjengelig fra <https://the arabweekly.com/leading-media-figure-paula-yacoubian-new-face-lebanons-parliament> [lastet ned 25. januar 2021]
- El Kak, N. (2019, 25. juli). *A path for political change in Lebanon? Lessons and narrative from the 2018 elections*. Paris: Arab reform Initiative. Tilgjengelig fra <https://www.arab-reform.net/publication/a-path-for-political-change-in-lebanon-lessons-and-narratives-from-the-2018-elections/> [lastet ned 25. januar 2021]
- Koffman, T. (2020, 9. juli). Lebanon's currency crisis paves the way to a new future. *Forbes*. Tilgjengelig fra <https://www.forbes.com/sites/tatianakoffman/2020/07/09/lebanons-currency-crisis-paves-the-way-to-a-new-future/#4487f8576a17> [lastet ned 25. januar 2021]
- Konrad Adenauer Stiftung (2018). *Political party mapping in Lebanon ahead of the 2018 elections*. Beirut: Konrad Adenauer Stiftung. Tilgjengelig fra https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=d5efc091-a9b8-4357-36f6-7717164c277e&groupId=252038 [lastet ned 25. januar 2021]

- Makkieh, M. & Abdelbaki, S. (2020, 27. september). NGOs and initiatives supporting Beirut during crisis. *An-Nahar*. Tilgjengelig fra <https://www.annahar.com/english/section/830-in-the-news/27092020023024889> [lastet ned 25. januar 2021]
- Mansour-Ille, D. (2020, 18. august). *Beirut's explosion: Is it the beginning of the end of Lebanon's broken political system?* London: Royal United Service Institute. Tilgjengelig fra <https://rusi.org/commentary/beirut-explosion-broken-political-system> [lastet ned 25. januar 2021]
- Al-Marada (u.å.). 1968 Al-Marada. *Al-Marada*. Tilgjengelig fra <https://elmarada.org/%d8%a7%d9%84%d9%85%d8%b1%d8%af%d8%a9> [lastet ned 25. januar 2021]
- Middle East Monitor (2020, 10. oktober). Lebanon's Hariri warns of civil war. *Middle East Monitor*. Tilgjengelig fra <https://www.middleeastmonitor.com/20201010-lebanons-hariri-warns-of-civil-war/> [lastet ned 25. januar 2021]
- Molana-Allen, L. (2019, 28. november). Decision time: Lebanon faces significant debt crunch. *Al-Jazeera*. Tilgjengelig fra <https://www.aljazeera.com/economy/2019/11/28/decision-time-lebanon-faces-significant-debt-crunch> [lastet ned 25. januar 2021]
- Mordecai, M. (2019, 19. november). *Protests in Lebanon highlight ubiquity of WhatsApp, dissatisfaction with government*. Washington D.C.: Pew Research Center. Tilgjengelig fra <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/11/19/protests-in-lebanon-highlight-ubiquity-of-whatsapp-dissatisfaction-with-government/> [lastet ned 25. januar 2021]
- Mroueh, B. & Karam, Z. (2018, 22. mai). Speakers long tenure embodies Lebanon's political stasis. *Associated Press*. Tilgjengelig fra <https://apnews.com/article/18320e4eb5354a71ade28e98dd87bf49> [lastet ned 25. januar 2021]
- NNA, dvs. National News Agency (2015, 6. juni). Aoun: We are the once representing Christians in rule. *National News Agency*. Tilgjengelig fra <http://nna-leb.gov.lb/en/show-news/45119/Aoun-We-are-the-ones-representing-Christians-in-rule> [lastet ned 25. januar 2021]
- Obeid, G. (2020, 9. august). Diamond in the rough: Lebanon's youth step in for an absent state after Beirut blast. *Al Arabiya*. Tilgjengelig fra <https://english.alarabiya.net/en/features/2020/08/09/Diamond-in-the-rough-Lebanon-s-youth-step-in-for-an-ab> [lastet ned 25. januar 2021]
- La Prensa Latina Media (2020, 4. september). Death toll rises one month after Beirut port explosion. *La Prensa Latina Media*. Tilgjengelig fra <https://www.laprensalatina.com/death-toll-rises-one-month-after-beirut-port-explosion/> [lastet ned 25. januar 2021]
- Qasim, Na'im (2004). *Hizb'ullah: al-manhaj, al-tajriba wa al-mustaqbal* (Hizballah: Programmet, erfaringen og fremtiden). Beirut: Dar al-Hadi.
- Rayess, R. (2019, 24. februar). Lebanon's Druze community is split: Where does it go from here? *The Arab Weekly*. Tilgjengelig fra <https://the arabweekly.com/lebanons-druze-community-split-where-does-it-go-here> [lastet ned 25. januar 2021]
- [Lebanese Electoral Law] (2018, 4. april). *Lebanese electoral law 2018*. Tilgjengelig fra <https://www.ministryinfo.gov.lb/en/22598> [lastet ned 25. januar 2021]
- Reuters (2019a, 31. januar). New national unity government formed in Lebanon. *The Irish Times*. Tilgjengelig fra <https://www.irishtimes.com/news/world/middle-east/new-national-unity-government-formed-in-lebanon-1.3778049> [lastet ned 25. januar 2021]
- Reuters (2019b, 25. november). Lebanese protesters clash with supporters of Hezbollah, Amal in Beirut. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/article/us-lebanon-protests-idUSKBN1XZ013> [lastet ned 25. januar 2021]

- Reuters (2020b, 6. november). Who is Lebanon's Gebran Bassil? *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/article/us-usa-lebanon-sanctions-bassil/who-is-lebanons-gebran-bassil-idUSKBN27M271> [lastet ned 25. januar 2021]
- Reuters (2021, 10. januar). Lebanon Christian leader rules out joining Hariri government. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/article/us-lebanon-crisis-bassil/lebanon-christian-leader-rules-out-joining-hariri-government-idUSKBN29F0D2> [lastet ned 25. januar 2021]
- Rose, S. (2020a, 6. mai). What Hariri's turn from Mr Reform to intransigent opposition means for Lebanon's rescue plan. *The National*. Tilgjengelig fra <https://www.thenationalnews.com/world/mena/what-hariri-s-turn-from-mr-reform-to-intransigent-opposition-means-for-lebanon-s-rescue-plan-1.1015758> [lastet ned 25. januar 2021]
- Rose, S. (2020b, 2. juli). Lebanon crisis: fuel scandal leaves the Lebanese in the dark for longer. *The National*. Tilgjengelig fra <https://www.thenationalnews.com/world/mena/lebanon-crisis-fuel-scandal-leaves-lebanese-in-the-dark-for-longer-1.1043191> [lastet ned 25. januar 2021]
- Salti, N. (2019, 17. september). No country for poor men: How Lebanon's debt has exacerbated inequality. Beirut: Carnegie Middle East Center. Tilgjengelig fra <https://carnegie-mec.org/2019/09/17/no-country-for-poor-men-how-lebanon-s-debt-has-exacerbated-inequality-pub-79852> [lastet ned 25. januar 2021]
- Sawma, P. (2020, 5. april). Corona in Lebanon: Salary deductions, layoffs and the middle class falls apart. *Daraj*. Tilgjengelig fra <https://daraj.com/en/44728/> [lastet ned 25. januar 2021]
- Seifeddine, W. (2020, 15. juli). Lebanon: Is Hassan Diab's gov't clinically dead? *Anadolu Agency*. Tilgjengelig fra <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/lebanon-is-hassan-diab-govt-clinically-dead/1911127> [lastet ned 25. januar 2021]
- Sewell, A. (2020, 21. september). Overlapping crises in Lebanon fuel a new migration to Cyprus. *The New Humanitarian*. Tilgjengelig fra <https://www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2020/09/21/Lebanon-Cyprus-Beirut-security-economy-migration> [lastet ned 25. januar 2021]
- Sewell, A. (2019, 24. oktober). How Lebanon's 'WhatsApp tax' unleashed a flood of anger. *The World*. Tilgjengelig fra <https://www.pri.org/stories/2019-10-24/how-lebanons-whatsapp-tax-unleashed-flood-anger> [lastet ned 25. januar 2021]
- Sherri, I. (2020, 20. september). Lebanon faces medicine shortages, stocks won't last more than a month. *Ash-Sharq al-Awsat*. Tilgjengelig fra <https://english.aawsat.com/home/article/2518736/lebanon-faces-medicine-shortages-stocks-won%E2%80%99t-last-more-month> [lastet ned 25. januar 2021]
- Shukeir, M. (2020, 6. februar). Lebanon fears security deterioration under economic crisis pressure. *Ash-Sharq al-Awsat*. Tilgjengelig fra <https://english.aawsat.com/home/article/2118496/lebanon-fears-security-deterioration-under-economic-crisis-pressure> [lastet ned 25. januar 2021]
- Smyth, P. (u.å.). *A new Kataeb*. București: Middle East Political and Economic Institute. Tilgjengelig fra <https://mepei.com/a-new-kataeb/> [lastet ned 25. januar 2021]
- Spicer, J., Perry, T. & Nakhoul, S. (2019, 18. oktober). Lebanon, pushed to the brink, faces reckoning over graft. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/article/us-lebanon-economy-crisis-idINKBN1WX2CF> [lastet ned 25. januar 2021]
- Sputnik (2018, 1. mai). Intikhabat Lubnan..siraa' 'ala al-hasil al-intikhabi wa al-sawt al-tafdili (Libanons valg, kamp om utfallet og for den foretrukne stemmen). *Sputnik*. Tilgjengelig fra <https://bit.ly/33TplCK> [lastet ned 25. januar 2021]

- Trtrian, G. (2018, 11. mai). Tashnag last Armenian party left standing in vote aftermath. *The Daily Star*. Tilgjengelig fra <https://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2018/May-11/448930-tashnag-last-armenian-party-left-standing-in-vote-aftermath.ashx> [lastet ned 25. januar 2021]
- Toubia, K., Djulancic, L., & Gaier, M. (2018, desember). *Government formation in Lebanon – Key aspects of internal Obstacles*. Beirut: Konrad Adenauer Stiftung. Tilgjengelig fra <https://bit.ly/364dS5W> [lastet ned 25. januar 2021]
- UK Essays (2016, 8. mars). Economic Essays – Lebanon markets economy. Nottingham: UK Essays. Tilgjengelig fra <https://www.ukessays.com/essays/economics/lebanon-markets-economy.php#> [lastet ned 25. januar 2021]
- UNDP, dvs. United Nations Development Programme (2018, 4. september). *2018 Lebanese parliamentary elections: Results and figures*. New York: UNDP. Tilgjengelig fra https://www.lb.undp.org/content/lebanon/en/home/library/democratic_governance/2018LebaneseParliamentaryElectionsResultsandFigures.html [lastet ned 25. januar 2021]
- U.S. Embassy Beirut (2004, 30. november). *Lebanon: What's wrong with Amal?* [Beirut: U.S. Embassy]. Tilgjengelig fra Wikileaks https://wikileaks.org/plusd/cables/04BEIRUT4941_a.html [lastet ned 25. januar 2021]
- U.S. Department of the Treasury (2020, 8. september). Treasury targets Hizballah's enablers in Lebanon. Washington D.C.: U.S. Department of the Treasury. Tilgjengelig fra <https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm1116> [lastet ned 25. januar 2021]
- Vohra, A. (2019, 1. februar). Lebanon finally has a new government. What's on its agenda? *Al-Jazeera*. Tilgjengelig fra <https://www.aljazeera.com/economy/2019/02/01/lebanon-finally-has-a-new-government-whats-on-its-agenda/> [lastet ned 25. januar 2021]
- WHO, dvs. World Health Organization (2020, 18. august). Lebanon explosion: Update for partners. Geneve: WHO. Tilgjengelig fra <https://www.who.int/emergencies/who-lebanon-partners-update-18august2020.pdf?ua=1> [lastet ned 25. januar 2021]
- The World Bank (2020, 1. desember). *Lebanon is in a deliberate depression with unprecedented consequences for its human capital, stability and prosperity*. Beirut: The World Bank. Tilgjengelig fra <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/11/30/lebanon-is-in-a-deliberate-depression-with-unprecedented-consequences-for-its-human-capital-stability-and-prosperity> [lastet ned 25. januar 2021]
- World Bank Group: Lebanon Economic Monitor (2020, 1. desember). *The deliberate depression*. Washington D.C.: World Bank Group. Tilgjengelig fra <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34842/LebanonEconomicMonitor-Fall2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [lastet ned 25. januar 2021]
- Worldometer (2020, 11. november). *Lebanon*. [s.l.]: Worldometer. Tilgjengelig fra <https://www.worldometers.info/coronavirus/country/lebanon/> [lastet ned 25. januar 2021]
- Zaatari, M. (2002, 29. juli). Osama Saad declares he will stand in vacated Sidon seat. *The Daily Star*. Tilgjengelig fra <https://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2002/Jul-29/37322-osama-saad-declares-he-will-stand-in-vacated-sidon-seat.ashx> [lastet ned 25. januar 2021]
- Zaazaa, B. (2020, 8. august). Lebanese MP Paula Yacoubian resigns for parliament over blast. *The National*. Tilgjengelig fra <https://www.thenationalnews.com/world/mena/lebanese-mp-paula-yacoubian-resigns-from-parliament-over-blast-1.1060793> [lastet ned 25. januar 2021]